

STATISTIKENS FRAMSTÄLLNING

Försäljning av mineralgödsel för jord- och trädgårdsbruk

Produktnamn

Ämnesområde

Miljö

Statistikområde

Gödselmedel och kalk

Produktkod

MI1002

Referenstid

Från den 1 juli 2019 till den 30 juni 2020 (Gödselår).

Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Statistiska centralbyrån (SCB)
Kontaktinformation	Gunnel Wahlstedt
E-post	Lantbruksstatistik@scb.se
Telefon	010-479 62 45

Innehåll

1	Statistikens sammanhang.....	3
2	Undersökningsdesign	3
2.1	Målstorheter	3
2.2	Ramförfarande	3
2.3	Förfaranden för urval och uteslutning	4
2.4	Insamlingsförfarande.....	4
2.4.1	Datainsamling	4
2.4.2	Mätning.....	4
2.4.3	Bortfallsuppföljning.....	4
2.5	Bearbetningar.....	5
2.6	Granskning.....	5
2.6.1	Granskning under direktinsamlingen	5
2.6.2	Granskning av mikrodata och insamlade statistikvärden.....	5
2.6.3	Granskning av makrodata	6
2.6.4	Granskning av redovisning	6
2.7	Skattningsförfarande	6
2.7.1	Principer och antaganden	6
2.7.2	Skattningsförfarande för målstorheter.....	6
2.7.3	Skattningsförfarande för tillförlitlighet.....	7
2.7.4	Röjandekontroll	7
3	Genomförande	7
3.1	Kvantitativ information.....	7
3.2	Avvikelser från undersökningsdesignen	7
	Bilaga 1. Introduktionsbrev	8
	Bilaga 2. Frågeformulär	11

1 Statistikens sammanhang

Statistiken över försäljning av mineralgödsel för jord- och trädgårdsbruk visar *försäljningen* av växtnäringsämnen i mineralgödsel. Den belyser mängden såld växtnäring per utnyttjad åkerareal och ger uppgifter om innehållet av metallen kadmium i fosforgödselmedlen. Statistiken bygger på uppgifter som samlas in årligen.

Statistiken över gödselmedel och odlingsåtgärder i jordbruket, som också tas fram av SCB, visar *användningen* av växtnäringsämnen i stall- och mineralgödsel till olika grödor m.m. Den statistiken är intermittent och samlas in från ett urval av jordbruksföretag.

I detta dokument beskrivs upplägg och genomförande av undersökningen som resulterar i statistiken över försäljning av mineralgödsel för jord- och trädgårdsbruk. Dokumentet kompletterar kvalitetsdeklarationen för statistiken som finns tillgänglig på www.scb.se/mi1002 under *Dokumentation*.

Under första kvartalet av 2020 började covid-19 spridas i Sverige och i världen. Det har inte påverkat framställningen av statistiken.

2 Undersökningsdesign

2.1 Målstorheter

De statistiska målstorheter som statistiken främst avser att belysa är:

- försålda kvantiteter näringsämne i ton för kväve, fosfor, kalium och svavel
- försålda kvantiteter näringsämne per hektar (ha) utnyttjad åkermark för kväve, fosfor, kalium och svavel
- mängden kadmium i kilogram (kg) för de försålda partierna av fosforgödsel
- försålda kvantiteter näringsämne i ton för kväve, fosfor, kalium och svavel i form av produkter tillåtna vid ekologisk odling.

2.2 Ramförfarande

Producenter, importörer och försäljare av mineralgödselmedel var till och med december 2009 skyldiga att betala särskilda miljöavgifter med hänsyn till gödselmedlens kväve- och kadmiuminnehåll. SCB/Jordbruksverket erhöll då årligen en förteckning från Skatteverket över företag som betalt sådana miljöavgifter. Beskattningen av gödselmedel slopades den 1 januari 2010 och ramen i denna undersökning fick därefter uppdateras på annat sätt.

En aktuell ram för populationen skapas numera genom att komplettera uppgiftslämnande företag i ramen från 2009 med nytillkomna företag på marknaden. Företag som upphört med försäljning av mineralgödsel tas bort från ramen. Det sker inga stora förändringar i ramen mellan år.

Observationsobjekt tillika uppgiftslämnare är företag av typen producenter (tillverkare), importörer och försäljare av mineralgödselmedel. Dessa kan kontaktas främst via e-post och telefon.

2.3 Förfaranden för urval och uteslutning

Inget urval och ingen uteslutning förekommer i denna undersökning.

2.4 Insamlingsförfarande

2.4.1 Datainsamling

SCB övertog ansvaret för insamling av uppgifterna från och med gödselåret 2019/20 från Jordbruksverket.

Kontakten med uppgiftslämnarna inleddes med att SCB sände ut ett introduktionsbrev via e-post, se bilaga 1. Uppgifterna insamlades via ett elektroniskt frågeformulär. För de uppgiftslämnare som så önskade fanns möjlighet att lämna uppgifter elektroniskt i annat format.

Undersökningen är frivillig och genom att erbjuda flexibilitet ökar svarsbenägenheten hos uppgiftslämnarna.

Uppgifterna samlades in under perioden november 2020–april 2021 och avsåg försäljning för gödselåret 2019/20.

Återkontakter vid oklarheter och påminnelser gjordes via telefon och e-post.

2.4.2 Mätning

Uppgifterna insamlades via ett elektroniskt frågeformulär som sänds in till SCB (se bilaga 2). Frågeformuläret omfattar uppgifter om namn på gödselmedlet, medlets näringsinnehåll med avseende på kväve (N), fosfor (P), kalium (K) och svavel (S) samt genomsnittlig halt av kadmium (Cd) i fosforgödselmedlen.

De försålda kvantiteterna, uttryckta i ton, av olika medel ska redovisas per län. Uppgifter om de försålda mängderna av olika mineralgödselmedel under gödselåret 2019/20 samlades in. Endast produkter avsedda för yrkesmässigt jord- och trädgårdsbruk ska redovisas.

Information om de slutliga observationsvariablerna och statistikens detaljerade innehåll finns på SCB:s webbplats. Där beskrivs alla variabler och värdemängder m.m. Dokumentationen finns på [SCB:s mikrodataregister](#) under Försäljning av mineralgödsel. Mer information om variabler finns även i kvalitetsdeklarationen.

2.4.3 Bortfallsuppföljning

Ett fåtal aktörer på marknaden svarar för över 95 procent av all försäljning. De flesta återkommer år efter år. Enstaka mindre aktörer kan vara ovilliga att lämna uppgifter. Genom förnyade kontakter med dem som inte

inkommit med svar höjs svarsfrekvensen. Beroende på de olika uppgiftslämnarnas situation kan även anpassningar göras så att deras uppgiftslämnande underlättas.

2.5 Bearbetningar

I de fall uppgift om växtnäringsinnehåll i form av kväve, fosfor, kalium och svavel saknas (partiellt bortfall) hämtas uppgifter om produkternas innehåll av olika ämnen även från publicerade innehållsdeklarationer för enskilda gödselmedel.

För mindre kvantiteter där uppgift om fosforgödselmedlens innehåll av -metallen kadmium saknades har värdet för en liknande produkt eller 6 gram per ton fosfor använts för fasta NPK-produkter och 2,7 gram per ton för flytande produkter. För fasta produkter med högt fosforinnehåll har 26-75 g per ton fosfor använts.

Dessa kompletteringar är nödvändiga för att kunna använda alla inkomna uppgifter och ökar resultatens tillförlitlighet och fullständighet.

Uppgifterna om växtnäringsinnehåll får betraktas som relativt säkra.

Efter registrering och granskning av insamlade uppgifter omräknas uppgivna kvantiteter handelsvara till rena näringsämnen och summeras till län, länsgrupper och riket.

Med hjälp av arealuppgifter för 2020 i Jordbruksverkets statistikrapport "Jordbruksmarkens användning 2020. Slutlig statistik (JO0104)" beräknas genomsnittlig gödselgiva av olika näringsämnen per hektar utnyttjad åkermark. Utnyttjad åkermark har definierats som summa åkermark exklusive träda och ospecificerad åkermark.

2.6 Granskning

Uppgifterna granskas av ämneskunnig personal vid SCB. I samband med bearbetning av uppgifterna görs manuella och maskinella kontroller.

2.6.1 Granskning under direktinsamlingen

Enkel uppgiftslämnargranskning i form av summakontroll görs under insamlingen.

2.6.2 Granskning av mikrodata och insamlade statistikvärden

Inkommande uppgifter till SCB granskas inledningsvis översiktligt med avseende på fullständighet för möjlighet till snabb återkontakt. Mikrogranskning, dvs. granskning av det insamlade materialet på företagsnivå och produktnivå, utförs av sakkunniga granskare. Det görs summakontroller, rimlighetskontroller, kontroller för att undvika att leveranser redovisas dubbelt, med mera.

2.6.3 Granskning av makrodata

Granskning av de framräknade statistikresultaten för olika redovisningsgrupper, så kallad makrogranskning, görs i Excel. Exceltabellerna utgör också det slutliga underlaget för tabellerna som ingår i det statistiska meddelande som publiceras. De kontroller som görs är framförallt summeringskontroller, logiska kontroller samt avstämningar mot senaste årgång och mot annan publicerad statistik, till exempel statistik om användning av mineralgödsel inom jordbruket.

2.6.4 Granskning av redovisning

Granskning inför publicering av tabellerna i statistiska meddelanden (SM) görs i Excel. Analyserande text skrivs och granskas i Word. Granskning av slutlig text, tabeller och layout i det statistiska meddelandet görs i pdf-filerna inför publicering. Tabeller i statistikdatabasen granskas före publicering genom avstämning mot tidigare år och mot SM-tabellerna. Överensstämmelse mellan tabeller och kommenterande text kontrolleras också. Korrekturläsning genomförs av någon som känner till ämnesområdet men är fristående från produktionsarbetet.

2.7 Skattningsförfarande

2.7.1 Principer och antaganden

Vid skattningarna antas fullständig ramtäckning.

För de uppgiftslämnare som inte har kunnat regionalisera sin försäljning har approximationer fått göras för att erhålla läns- och länsgruppskattningar. Kvantiteterna har då fördelats efter hur den totala kvantiteten försåld mineralgödsel föregående år fördelade sig procentuellt per län.

2.7.2 Skattningsförfarande för målstorheter

Endast punktskattningar beräknas, och de statistiska mått som beräknas är summor för försålda mineralgödselmängder (omräknat till mängd näringsämne respektive mängd kadmium), samt medelvärde av försåld mängd uttryckt i näringsämne per hektar utnyttjad åkermark. För den senare beräkningen sammanvänds undersökningsresultaten med länsvisa uppgifter om areal utnyttjad åkermark från jordbruksstatistiken.

Total försåld mängd av ett visst näringsämne skattas med:

$$\hat{N}_{total} = \sum_u \sum_k (X_{u,k} \cdot N_{k,andel})$$

där u betecknar objekt (uppgiftslämnare), k betecknar gödselmedel, $X_{u,k}$ betecknar mängd försåld mineralgödsel räknat i handelsvara för ett visst gödselmedel för en viss uppgiftslämnare, och $N_{k,andel}$ betecknar andel näringsämne för ett visst gödselmedel. Eftersom det är fråga om en totalundersökning används inga uppräkningsstal, och det skattas heller inga varianser.

Mängden försålt näringsämne per hektar utnyttjad åkermark, N_{ha} , skattas med:

$$\hat{N}_{ha} = \frac{\hat{N}_{total}}{\hat{Areal}}$$

där skattningen av N_{total} är enligt ovan, och arealskattningen erhålls från jordbruksstatistiken. Samma formler används för de olika redovisningsgrupperna.

2.7.3 Skattningsförfarande för tillförlitlighet

Undersökningen är en totalundersökning och inga osäkerhetsmått redovisas.

2.7.4 Röjandekontroll

Röjandekontroll har genomförts för att uppgifter om enskilda företag inte ska gå att utläsa ur statistiken.

3 Genomförande

3.1 Kvantitativ information

I undersökningen har uppgifter från uppemot ett tjugotal företag ingått. Ett fåtal företag svarar dock för huvuddelen av försäljningen till jordbruk och yrkesmässigt trädgårdsbruk. Några uppgiftslämnare bidrar till statistiken enbart genom att fördela sin försäljning (i procent) mellan olika län. Några av de mindre företagen har i år valt att avstå från att svara.

3.2 Avvikelser från undersökningsdesignen

Inga avvikelser har gjorts från undersökningens design.

Bilaga 1. Introduktionsbrev

Försäljning av mineralgödsel 2019/20

Statistikmyndigheten SCB (Statistiska centralbyrån) har från och med hösten 2020 övertagit ansvaret från Jordbruksverket för insamlingen av uppgifter om försäljning av mineralgödsel. Undersökningen kommer att genomföras på samma sätt som föregående år och avse tillverkare, importörer och försäljare av mineralgödsel. Syftet med statistiken är främst att redovisa total och regional försäljning av mineralgödsel liksom förändringar över tiden. Sådan kunskap behövs bland annat för uppföljning av uppsatta miljömål och vid internationell rapportering.

Undersökningen gäller bara gödselmedel som under perioden 1 juli 2019 till och med 30 juni 2020 sålts för **yrkesmässigt jord- eller trädgårdsbruk** – inte medel för skogsbruk, hemträdgårdar, gräsmattor, golfbanor eller idrottsplaner.

Det är frivilligt att lämna uppgifter till denna undersökning, men er medverkan är mycket betydelsefull. Vi är därför mycket tacksamma om ni vill ta er tid att medverka.

Lämna uppgifterna senast den 8 januari 2021

Frågorna besvaras på www.scb.se/lamna-uppgifter/Foretagsundersokningar

Ert användarnamn är: XXXX

Ert lösenord är: XXXX

Stort tack för er medverkan!

Med vänlig hälsning

Joakim Stymne,

Generaldirektör SCB

Undrar ni över något? Kontakta oss gärna!

Gunnel Wahlstedt

Lea Wedén

010-479 62 45

gunnel.wahlstedt@scb.se

010-479 60 13

lea.weden@scb.se

Postadress: SCB, Enheten för
lantbruks- och energistatistik, 701 89 Örebro

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.

Mer information om undersökningen

Vem använder svaren och hur?

När SCB har samlat in svaren sammanställs de till statistik i form av tabeller och diagram. SCB har fått i uppgift av riksdag och regering att ta fram miljöstatistik. Resultaten rörande mineralgödsselförsäljningen bidrar till att tillgodose det statistikbehovet. Gödselmedelsstatistiken används som indata till internationell rapportering, till exempel till Sveriges klimatrapportering och växtnäringsbalanser för kväve och fosfor. Resultaten används även inom forskning och utbildning och för återkoppling till rådgivning samt för utvärdering av gödslingsrekommendationer.

Hur skyddas de lämnade svaren?

Uppgifterna som ni lämnar skyddas av sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). När uppgifterna redovisas kommer inga enskilda företag att kunna identifieras.

Hur behandlas personuppgifterna?

SCB är personuppgiftsansvarig för behandling av personuppgifter i denna undersökning.

Regler för personuppgiftsbehandling finns i EU:s dataskyddsförordning samt i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. Därutöver finns även regler i lagen (2018:218) om kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Mer information om hur SCB behandlar dina personuppgifter hittar du på www.scb.se/personuppgifter.

Var och en har rätt att gratis få en kopia, i form av ett så kallat registerutdrag, av de personuppgifter som behandlas. Om någon skulle anse att personuppgifterna har

behandlats på ett sätt som bryter mot EU:s dataskyddsförordning, har man under vissa förutsättningar rätt att få uppgifterna raderade.

För att underlätta eventuella återkontakter med företaget sparar vi uppgiften om vem hos er som är kontaktperson för undersökningen.

Har ni frågor om personuppgifter?

Kontakta SCB:s dataskyddsombud:

Telefon: 010-479 40 00

Mejladress: dataskyddsombud@scb.se

Postadress: SCB, 701 89 Örebro.

Var publiceras resultaten?

Resultaten från undersökningen publiceras i april 2021 på SCB:s webbplats www.scb.se/MI1002.

Internationell rapportering sker till EU:s statistikkontor Eurostat, som är en del av EU-kommissionen.

Bilaga 2. Frågeformulär

A	B	C	D	E
	<i>Exempel</i>	<i>Gödselmedel 1</i>	<i>Gödselmedel 2</i>	<i>Gödselmedel 3</i>
Gödselmedlets tillverkare:	Yara			
Gödselmedlets namn:	Yaramila 21-3-10			
Tillåtet i ekologisk odling?	Ja eller Nej			
Kväve, N (%)	21			
Gödselmedlets näringsinnehåll Fosfor, P (%)	3			
Kalium, K (%)	10			
Svavel, S (%)	4			
Kadmiumhalt, Cd (gram/ton fosfor)	3			
Stockholms län (ton)				
Uppsala län (ton)				
Södermanlands län (ton)				
Östergötlands län (ton)	500			
Jönköpings län (ton)				
Kronobergs län (ton)				
Kalmar län (ton)				
Såid mängd gödsel Gotlands län (ton)				
Blekinge län (ton)				
Skåne län (ton)				
Hallands län (ton)				
Västra Götalands län (ton)	2000			
Värmlands län (ton)				
Örebro län (ton)				
Västmanlands län (ton)				
Dalarnas län (ton)				
Gävleborgs län (ton)				
Västernorrlands län (ton)				
Jämtlands län (ton)				
Västerbottens län (ton)				
Norrbottens län (ton)				
Hela Riket (ton)	2500			
Vi har köpt gödslet från:	DLA Agro			
Kommentarer:				